

Muhoray György

JÁSZBERÉNY DÍSZPOLGÁRAI

A Révai Nagy Lexikona szerint: »A közelet kitűnő férfiai egyes városok tiszteletük kifejezéséül ú. n. Díszpolgárokká szokták megválasztani. A megválasztott ezzel a városban, habár tényleg ott nem lakik is, polgárjogot nyer. A megválasztásnak egyébként semmiféle jogi kihatása vagy következménye nincsen.«¹

Jászberény város díszpolgáráról szóló első ismert adat a múlt század közepéről, 1850-ből való. Az első díszpolgári címekkel kapcsolatos rendelkezéseket, szabályokat és az első adományozások körülményeit azonban nem ismerjük.

Az 1848/49-es magyar szabadságharc bukását követően 1850-ben megszűnt a Jászkun kerületek kiváltságos helyzete, így néhány évig közigazgatási és törvénykezési szempontból a megyékkel azonos lett a jogállásuk. Ezt az önkényuralmi korszakot a magyar származású tisztviselők egy része tette tűrhetővé, akik közül néhányat Jászberény város hálából díszpolgárává fogadott.²

Az ezt követő években nem tudunk díszpolgári címek adományozásáról. A következő esemény Koór János 1868. április 19-i indítványa, melynek alapján *Kossuth Lajost* Jászberény díszpolgárává választották. Maga az esemény a város erős ellenzéki érzelmeire utal.³

Az 1876. évi 33. törvénycikk, valamint az 1877. évi 1. tc. megszüntette a vármegyéken kívüli közigazgatási egységek törvényhatósági különállását. A város vezetőinek szinte minden törekvése a megyeellenes partikuláris mozgalom felerősítésére irányult, s amíg Szolnokon éppen az ez ellen legeredményesebben fellépő személyek kapták meg (1884-ben gróf Szapáry Gyula, 1885-ben Tisza Kálmán miniszterelnök) a szolnoki díszpolgári címet, addig a Jászság, de leginkább Jászberény vezetőinek reményét csak az Apponyi személyéhez fűződő illúziók táplálták.⁴

Jászberény 1881-től *gróf Apponyi Alberttel* képviseltette magát független, magyar nemzeti érzésének és királyhűségének jeléül. Ugyanakkor abban is reménykedtek, hogy Apponyi elvesztett jogaik legalább egy részét (pl. a törvényhatósági székhelyi rangot) visszaszerzi. Ezért indítványozta - Bathó János és 50 társa kérésére - az 1893. dec. 9-én összehívott rendkívüli közgyűlésen Koncsek István polgármester Apponyi Albert díszpolgárrá választását.⁵

Később másféle kerestett patrónusokat a város. 1898. december 29-én megtartott rendkívüli közgyűlésen báró Bánffy Dezső miniszterelnököt,⁶ 1901. május 11-én pedig báró Fejérváry Géza honvédelmi minisztert választották díszpolgárrá.⁷

Ezután hosszú ideig nincs adatunk a cím adományozásáról. A második világháborút követő időszakban, 1948-ban került sor ismét ilyen cím adományozására, amelyre a Londonban megrendezett olimpia szolgáltatta az alkalmat. A londoni olimpián ugyanis két jászberényi születésű sportoló nyerte el az olimpiai bajnoki címet. Az 1948-as év még egy rendkívüli alkalmat kínált: ebben az évben töltötte be ugyanis *Székel Mihály* operaéneklési szereplésének 25. jubileumát s ez alkalomból őt is Jászberény díszpolgárává választották.

1 Révai Nagy Lexikona V. kötet (Budapest, 1912) 616.

2 Az 1850. márc. 9-i és 1857. ápr. 30-i jegyzőkönyvek szerint: Szentiványi Vince pestkerületi főispán, Jankovich György jászkun főkapitány és báró Augusz Antal helytartósági alelnök.

3 Blénessy János: Jászberény életrajza a kiegyezés utáni évtizedekben (Jászberény, 1940.) 6-7.

4 Cseh Géza: Megyeellenes partikuláris mozgalom a Jászkunságban. (Jászkunság, 1993. febr.) 19-23.

5 Blénessy János i. m. (1940.) 74-76.

6 Jászberény és Vidéke 1899. jan. 1., 2-3.

7 Jászberény és Vidéke 1901. máj. 19., 4.

Ezután ismét hosszú ideig nem kapta meg senki ezt a címet. A szovjet típusú tanácsrendszer bevezetésével sorra korlátozták, majd megszüntették a helyi, települési politizálás lehetőségeit. A képviselőtestületek önállósága után a helyi újságok kiadása és a helyi elismerések adományozásának és viselésének lehetősége is megszűnt. A központosított rendszer nem tartotta szükségesnek az alsóbb (*települési*) szintű vélemények kifejezésre juttatását. A szovjet típusú államhatalom helyi szerveiről szóló első törvény az 1950. I. tv. volt. Ezt módosította és kiegészítette előbb az 1954. X. törvény, majd az 1971. I. törvény.⁸

Az utóbbi módosítás nyomán nyílt újra lehetőség települési szintű elismerésekre. A város vezetése is lépett és az 1972. évi tanácsrendeletével »*Pro Urbe Jászberény*« emlékérmét alapított. Később 1974 februárjában újabb rendelkezés született. A Városi Tanács rendeletet adott ki a helyi címer és zászló alkotásáról és használatáról, valamint a díszpolgári cím adományozásáról.⁹ Ezzel egyidőben a korabeli sajtó meglehetősen sajtóságos módon magyarázta a korábbi díszpolgári címek mellőzését.¹⁰ A magyarázat szerint ez azt jelentette, hogy az új díszpolgári címek értékrendje merőben eltért a korábbiaktól. Legalábbis a címek korábbi viselőit - Székely Mihály kivételével - a városi tanács 1974. évi 1. számú rendelete nem helyezte vissza jogaikba.

A korabeli szellemet tükrözi, hogy az említett tanácsrendelet alapján első-sorban ú. n. munkásmozgalmi érdemekért ítélték oda a címeket.¹¹ Ezt követően viszont tíz évig ismét nem adtak ki ilyen elismerést.

A városi tanács 1981. június 18-án tartott ülésén módosították (lényegében összevonták) az 1972. évi 3. számú, az ezt módosító és kiegészítő 1977. évi 2. számú, valamint az 1974. évi 1. számú tanácsrendeletet, mely 1981. július 17-én lépett hatályba. E rendelet lényege, hogy egy helyen rendelkezik a »*Pro Urbe Jászberény*« és a »*Díszpolgári cím*« adományozásának rendjéről. 1985-től megint másféle érdemek alapján adományozták a címeket. 1985. április 5-én ünnepi tanácsülés keretében *Gorjanc Ignác*, a Lehel Hűtőgépgyár vezérigazgatója, 1986. szeptember 30-án *Dr. Figus Illinyi Albert* főorvos, végül 1987. május 15-én *Hamza Dezső Ákos*, az akkor Braziliában élő festőművész kapta meg a díszpolgári címet. A rendszerváltást megelőző időszakban pedig újabb »*visszavonásra*« került sor.¹²

A rendszerváltás óta eltelt időszak történései mintegy kiegészítik a díszpolgári címek adományozásának történetét. Az 1990-ben megalakult új önkormányzat újra

8 Csizmadia Andor: Bürokrácia és közigazgatási reformok Magyarhonban. (Gondolat Kiadó Budapest, 1979.) 579.

9 Jászberény Város Tanácsának 1974. évi 1. számú rendelete. Az 1974. június 7-i tanácsülésen ülésén elfogadott rendelet az általános szabályok mellett azt is kimondja, hogy »*A Városi Tanács Székely Mihály Jászberény város Díszpolgára címét megerősíti. Eltendeli nevének a Díszpolgárok névkönyvében 1. sorszám alatti bevezetését.*«

10 »*Maga az a tény, hogy valaki a városunk országgyűlési képviselője volt, - hogy abban az időben kiket képviselt az más kérdés - elegendő okot szolgáltatott ahhoz, hogy a városatyák egyhangú döntést hozzanak a díszpolgárrá választáshoz. A cím azonos elnevezése mellett a tartalmi különbséget a társadalmi törekvések, célok szolgáltatának különbözősége adja. Nem lehet azonosítani egy kizsákmányoló társadalom által adományozott címet azzal az elismeréssel, amit szocialista törekvéseink szolgáltatáért adunk. Még akkor sem, ha a cím pusztán formai elnevezése azonos. Ezért mondjuk teljes joggal, hogy Székely Mihály városunk első díszpolgára.*« - Jászberény 1974. (II. évf.) 2. szám, 5.

11 1975. március 26-án négyen kaptak díszpolgári címet: *Holló András, Vasas Márton, Bojtos Gyula és László Károly*. - JNSzML Jászberény város levéltára, Jászberényi tanácsülési jkv.

12 1989 novemberében levették a Városi Tanács épületének első emeleti folyosójáról a díszpolgárok és a Pro Urbe díjakok tablóját - Pethő László közlése alapján.

szabályozta a kitüntető címek odaítélésének feltételeit és szabályait.¹³ Mivel *Gerevich Aladár* 1991-ben bekövetkezett halálakor tisztelőiben ismét felmerült annak igénye, hogy díszpolgárnak jelöljék, így történt, hogy a világhírű vívóbajnokot másodszer részesítették - *immár posztumusz* - díszpolgári cím elismerésben.¹⁴

Az 1850 óta díszpolgári címet nyert személyek és az adományozások körülményeinek bemutatása

Szentiványi Vince (1811-1868) pestkerületi főispán. Egykor Liptó megye aljegyzője, később helytartótanácsi titkár, 1850-ben jászkun főkapitány, 1850 után pestkerületi főispán.¹⁵ Díszpolgárrá választásának időpontja: *1950. március 9.*

Jankovich György (?-1890) jászkun főkapitány. A helytartótanács alelnöke, a Lipót-rend lovagja. Nagy szerepet vitt az országos ügyek intézésénél.¹⁶ Jászberény város képviselőtestülete *1850. március 9-én* választotta a város díszpolgárává. 1890. március 26-án halt meg Galábotson (Nógrád m.).

Augusz Antal báró, magurai (1807-1878), helytartósági elnök 1843-tól 1848-ig Tolna megye alispánja. A szabadságharc alatt a közügyektől félrevonult, amiért hazafiatlansággal vádolták. A szabadságharc után előbb Tolna vármegye kormánybiztosa, majd Pest vármegyei főispán és 1852-től 1859-ig a budai cs. kir. helytartótanács alelnöke volt. Hivatalos állásától a bécsi minisztérium állítólag hazafias érzületéért mozdította el.¹⁷ *1857. április 30-án* a Jászberény város szolgálatában végzett érdemei - *kardok megszerzése a jász bandérium számára, ezenkívül közbenjárására Jászberény városa megszabadult az 1850. évi közmunkakötelezettség alól* - elismeréseképpen a város díszpolgárává választották.¹⁸ 1878-ban halt meg.

Reményi Ede hegedűművész, zeneszerző Miskolcon született 1828. január 17-én. Zenei tanulmányokat a bécsi konzervatóriumban Josef Böhmnél folytatott 1842-43 között. Hazatérve tevékeny szerepet játszott a szabadságharcban, Görgey kedvenc hegedűse volt. A szabadságharc bukása után külföldre kényszerült, útja Konstantinápolyon, Párizson, Londonon keresztül Amerikába vezetett. Mint képzett, kultúralt hegedűművész tért vissza Európába, ahol rendkívül rövid idő alatt páratlan karriert futott be. Kapcsolatba került a kor több kiemelkedő zeneszerzőjével, lelkesen terjesztette a magyar zenét. 1854-ben hosszabb ideig Londonban működött, az angol királynő hegedűsévé nevezték ki. 1855-ben Amerikába távozott, 1860-ban amnesztiát kapott és hazatért.¹⁹ Hazafias érdemeire és nemzetközi sikereire való tekintettel hazatérése alkalmából a jászberényi Kaszinó Egylet javasla-

13 1991. augusztus 21-i a képviselőtestület az 1990. LXV. törvény 1. paragrafusának /6/ bekezdése alapján megalkotta a város érdekében végzett munka elismeréséről szóló 1991. évi 18. sz. rendeletét a Díszpolgári és Pro Urbe címek odaítélésének feltételeiről és szabályairól.

14 1992. június 24-én megtartott képviselőtestületi ülés jkv.

15 Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal X. kötet (Pest, 1863) 629., 636. és SZABAD György: Forradalom és kiegyezés válaszútján 1860-61 (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967) 641.

16 Szinyei József: Magyar írók élete és munkái V. kötet [Budapest, 1897] 377.; és Blénessy János: Jászberény természeti viszonyai és élete (Jászberény, é. n.) 186.

17 Révai Nagy Lexikona II. kötet 301.

18 Blénessy János i. m. (é.n.) 187.

19 Magyar Életrajzi Lexikon (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.) II. kötet 502. Megjegyzés: A Révai Nagy Lexikona szerint Egerben született 1829-ben.

tára 1860-ban a város díszpolgárává választották.²⁰ 1875-ben Párizsba, később ismét Amerikába költözött, ahonnan már csak koncertutakra jött át Európába. Egyik amerikai koncertjén, 1898. május 15-én érte utól a halál.

Kossuth Lajos (1802-1894) politikus, államférfi, 1802. szeptember 19-én született Monokon. A nemzeti függetlenségért, a feudális kiváltságok felszámolásáért s a polgári szabadságjogok biztosításáért vívott XIX. századi küzdelem legnagyobb alakja. 1849. április 14-én ideiglenes államfővé, kormányzó-elnökké választották. A szabadságharc bukása után több ezer társával török földre menekült. 1852-ben Angliában telepedett le. 1861-ben átköltözött Olaszországba. Innen küldött üzeneteiben, leveleiben, a Deák Ferenchez intézett híres nyílt levelében (Cassandra levél, 1867) óvta a nemzetet a Habsburg hatalommal való kompromisszumtól, a kiegyezés kérlelhetetlen ellenzője volt. Alig fél évvel azután, hogy a király szentesítette a kiegyezés 69 paragrafusból álló törvényét, Jászberény város közbirtokosságának és képviselőtestületének 1868. április 19-i közgyűlésén az egyéb napirendi pontok megtárgyalása után Koór János képviselő indítványára Kossuthot egyhangúlag Jászberény díszpolgárává választották,²¹ melyről őt rögtön táviratilag értesítették.

20 Blénessy János i. m. (é.n.) 211.

21 »Tekintetes képviselő közgyűlés! Tisztelt polgártársak!

Mit most el akarok mondani, az még a múlt évre volt tervezve. Erős hitem az, hogy mint egész szeretett hazánk minden népeinek, úgy Jászberény polgárainak is kitörölhetetlen betűkkel van vésvé szívébe dicső, nagy hazánkfia Kossuth Lajos neve és emléke. Lehetetlen, hogy kegyelettel ne emlékeznénk 1848-ban kifejtett törekvéseire, s a nagyszerű eredményekre és vívmányokra, melyeket több hozzá hasonló, hazáját szerető, jeles, bölcs és vitéz hazafiak élén felmutattott. Ezek közt főleg az alkotmány érvényre emelése azon mozzanat, mely nagy hazánkfíát minden honáért lelkesülő magyar kebelében hallhatatlanná tette; nem is említve a hűbér és ősiség épületének lerombolását; nem is említve a szabadabb eszmék hatalmas lendületét, melyek felvirulának hazánk határain Keletől. Nyugatig, mellőzve mondom mindezeket, miután az alkotmány sarkköve és kiindulási pontja minden további fejlődésnek, s életkérdése egy nemzetnek. 20 évet számlálunk, mióta nagy hazánkfia Kossuth Lajos szeretett szülőföldétől elszakítva, idegen országokban, sőt más világrészben bolyongva, a száműzetés keserű kenyerét eszi s a hontalanság fájdalommal küzd, és még ez idő alatt, a száműzetés sanyarú éveiben sem szűnt meg a külföld előtt Magyarhon fényének és jó hírnevének megalapításán működni.

Tekintetes közgyűlés! Tisztelt polgártársak! A múltakra fátyolt vetek. Kizárólag csak a jelenről akarok szólni, előre nyílvántván, hogy azzal tünnetést elidőzni legkevésbé sem szándékom. Nem akarom én Kossuth Lajos nagy hazánkfíát dicsőíteni, magasztalni más, hozzá hasonló, lelkes és kitűnő hazafiak lealacsonyításával, kisebbsítésével; homlokát oly fénykör övedzi, mely őt dicsőítésinken túl fölül emeli.

Midőn nagy hazánkfia az alkotmány megszerzésén, szilárdításán s biztosításán fáradozott több jeleseinkkel együtt, hazánk jövő jobbletének alapját tevő le. Hogy hazánk és nemzetünk ezen önfeláldozással párosult végtelen horderejű igyekezetet mennyire felismeri, s szívében e hon minden igaz fiának mily kitörölhetetlen betűkkel van ennek emléke bevésve, tanúskodik erről azon tény, hogy a múlt év lefolytán Magyarhon több választó kerületei őt országos képviselőjükké választák. Ő e választásokat megköszöné, de el nem fogadá; most azonban Pécs városa választá el képviselőjévé, s az országgyűlés igazolta (verificálta), s mivel még ezideig le nem mondott, remélhetjük, hogy e választást elfogadja, s őt - a rég nélkülözött nagy honfit - hazánkban ismét láthatjuk és üdvözölhetjük.

Mind nagy múltja, mind a legközelebbi események megfontolásávalkövetkező indítványt vagyok hátor a tekintetes képviselői közgyűlés becses pártfogásába ajánlani.

1-ör. Mondja ki a képviselői közgyűlés, azon meggyőződését, miszerint Kossuth Lajos nagy hazánkfia, kit a Teremtő honáért lángoló szívvel s mely bölcsességgel áldá meg, oda törekszik,

Csemátóny Lajos hírlapíró, országgyűlési képviselő Kolozsváron született 1823. augusztus 21-én. A szabadságharc alatt mint Kossuth titkára és házi publicistája működött s e minőségében Kossuth ellenségei részéről számos támadás érte. A szabadságharc bukása után Haynau halálra ítélte, de neki sikerült előbb Párizsba, majd Angliába menekülnie. 1860-ban csatlakozott Garibaldihoz, 1867-ben amnesztiát nyerve hazajött és Tisza Kálmán belső híve és újságírója lett. Több ízben képviselőnek is megválasztották.²² 1875-ben Jászberény választotta meg országgyűlési képviselőnek, ő azonban nem fogadta el. Nagy népszerűségére való tekintettel 1875. szeptember 17-én a jászberényi képviselőtestület a város díszpolgárává választotta.²³ 1901. március 4-én halt meg Budapesten.

Apponyi Albert gróf, miniszter, országgyűlési képviselő Bécsben született 1846. május 29-én, a dualizmus és az azt követő rendszer korának jelentős konzervatív politikusa, miniszter, nagybirtokos, az MTA tagja. 1872-től Deák-párti, majd a Sennyei féle konzervatív párthoz csatlakozott. 1878-tól az egyesült, majd mérsékelt ellenzéki párt vezére. 1899-ben belépett a kormánypártba (Szabadelvű Párt), 1901-től 1903-ig a képviselőház elnöke volt. 1904-től a Függetlenségi Párt tagja. Ettől kezdve az I. világháború végéig a párt egyik vezetője, 1906-tól 1910-ig a koalíciós kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere.²⁴ Az 1881. június 29-én választáson győzelmet aratott és Jászberény képviselője lett. Apponyi és Jászberény város kapcsolata a magyarországi választások történetében egyedülállóan tartósnak bizonyult. A nagynevű politikus 52 éven át, aggkorában bekövetkezett haláláig Jászberény képviselője maradt.²⁵ 1893. december 9-én a képviselőtestület egyhangú döntése alapján Apponyi Albert gróft Jászberény díszpolgárává választották.²⁶ 1933. február 7-én halt meg Genfben.

Bánffy Dezső báró, losonci (1843-1911), politikus, miniszterelnök. 1843. október 28-án született Kolozsváron. Középiskolai tanulmányait ugyanott, az egyetemet pedig Berlinben és Lipcsében végezte. 1875-ben kezdett közügyekkel foglalkozni, amikor mint Tisza Kálmán híve elfogadta a belső szolnoki főispánságot attól a kormánytól, amelynek belügyminisztere akkor Tisza Kálmán volt. A vár-

hogy a magyar alkotmány egész terjedelmében hazánknak, nemzetünknek békés úton mielőbb kivívva és biztosítva legyen; s ennek folytán Jászberény polgárai sóvárogva várják a percet, melyben dicső hazánkfíat ismét magokénak mondhatják, körükben üdvözölhetik, s hazatérével az ellenkező irányok kibékítetvén, a pártoskodásnak eleje vétetik.

2-or. Hogy erős hite Jászberény polgárainak, miszerint Kossuth Lajos nagy hazánkfia a megkoronázott felséges királynak és megkoronázott királynénak, s az egyetemes trónnak támogatója s az államsférfi bölcsességével jó tanácsadója leend.

3-or. Határozza el a képviselői közgyűlés, hogy nagy hazánkfíat ezennel Jászberény város díszpolgárává választja, mit önéki okmányilag azonnal megküldend; óhajtván e határozatával megnyerni arra, hogy régen nélkülözött, kedves hazájába, hol érette anni lelkes honfi keble feldobog, mielőbb visszatérjen, s e sokat szenvedett hazánkat boldogítására közvetlen és személyes jelenlétével közreműködjék.

Indítványomat ezzel befejezván beszédemet azon szívem mélyéből fakadó, őszinte kívánat hangoztatásával végzem: Éljen nagy hazánkfia Kossuth Lajos! - Jász-Kunság 1868. április 26. (17. szám) 135.

22 Révai Nagy Lexikona V. kötet 69.

23 Blénessy János i. m. (1940.) 6-7.

24 Magyar Életrajzi Lexikon (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.) I. kötet 47.

25 Cseh Géza: Országgyűlési választási mozgalmak Jászberényben a milleniumig (ZOUNUK 3., Szolnok, 1988) 100.

26 Cseh Géza i. m. (1988.) 114.

megyék új beosztása után Szolnok-Doboka vármegye főispánja lett. A Wekerle-kormány távoztása után, 1895. jan. 14-én a király kinevezte miniszterelnökké. 1898. december 29-én a jászberényi képviselők Jászberény díszpolgárává választották.²⁷ 1899. február 26-án lemondott a miniszterelnökségről, távozásakor megkapta a Szent István-rend nagykeresztjét s kinevezték főudvarmesternek. 1911. május 23-án halt meg Budapesten.

Fejérváry Géza báró komlós-keresztési, honvédelmi miniszter 1833. március 15-én született a csehországi Josefstadtnban. Tanulmányait Olmützben, Königrätzben és Neusandecben végezte, a katonai akadémiát Wiener-Neustadtban, amelyet 1851-ben mint hadnagy hagyott el. 1855-57-ig elvégezte a hadi iskolát, s egy ideig a vezérkari hivatalban szolgált. Mint másodosztályú vezérkari kapitány részt vett az 1859. évi háborúban. A solferinói csatában tanúsított vitézségéért elnyerte a Mária-Terézia-rend lovagkeresztjét. 1860-ban cs. és kir. kamarás lett, 1862-ben pedig bárói rangra emelték. Részt vett a schleswig-holsteini háborúban, egy évvel később a király szárnysegédje lett. Az 1866. évi porosz háborúban több ízben is fontos és bizalmas küldetése volt, amelyeknek lelkiismeretes teljesítése fokozta az uralkodó bizalmát iránta, 1872-1884 között államtitkár, 1884-1903 között honvédelmi miniszter.²⁸ Jászberény város képviselőtestülete az 1901. május 11-én tartott közgyűlésen a haza és a király iránti törhetetlen hűségének és ötven éves katonai szolgálatának elismerésül nagy lelkesedéssel és egyhangúlag díszpolgárrá választotta. Az eseményt táviratban tudatta vele a város elöljárósága, melyet Fejérváry miniszter meglehangú sürgönyválaszban köszönt meg.²⁹ - Fejérváry

27 Jászberény város képviselő-testülete 1898. december 29-én rendkívüli közgyűlést tartott, amelynek egyedüli tárgya Török Aladár polgármester Dr. Almásy László és Elefánthy Sándor városi képviselő indítványa volt báró Bánffy Dezső miniszterelnöknek Jászberény város díszpolgárává való megválasztása iránt. A polgármester hangos éljenzés között nyitotta meg az ülést, majd kimondta a képviselő-testület egyhangú határozatát, miszerint *"Jászberény város közönsége losonci Bánffy Dezső bárót, Magyarország miniszterelnökét - tekintettel hazafiúi érdemeire - a város díszpolgárává választotta, és hogy az erről szóló díszokmányt a polgármester vezetése alatt nagyobb szabású küldöttség fogja a miniszterelnöknek legközelebb átnyújtani."* - Jászberény és Vidéke 1899. jan. 1., 2-3.

28 Révai Nagy Lexikona VII. 272-273.

29 A díszpolgári oklevelet Mária Terézia korabeli stílusban szerkesztették meg. Szövegét korhű frással Hild Viktor múzeumi szakértő készítette. A külső kiállítás a budapesti Károlyi N. cégnél készült. Az oklevelet vörösbarna szarvasbőrdobozban helyezték el, kívül a fedélre Jászberény város címere került. Az oklevél szövege:

»ad 153. képv./4950. ki. Mi, a Szabad Jászok Jász-Berény Rendezett Tanácsú Városának Polgármestere, Tanácsa és Képviselőtestülete kívánunk a jámbor és Istent féltő olvasónak üdvöt és adjuk örök megemlékezésül tudtára mindeneknek az kiket illet és ezen okírásunkat olvassák úgy a jelenben mint a jövőben: Hogy üdvösségesen uralkodó Első Ferencz József Apostoli Királyunk Ő Felsége, Kút a Magyarok Istene az Ő nagyobb dicsőségére és a mi boldogításunkra az idők messzeségeig éltesse! - és a magyar törvényhozás által együttesen alkotott a rendezett tanácsú városok és községekről szóló 1886. évi XXII. t. cz. 36-ik szakaszában biztosított jogunknál fogva nyolczvanegy képviselőtestületi tag által, a törvényes kívánalmaknak mindenben megfelelően beadott írásbeli indítvány következtében ... Nemes, Nemzetes és Vitézlő Komlós-Keresztési Fejérváry Géza Szabad Báró Urat, Ő Felsége valóságos titkos Tanácsosát és Komornyikját, Táborszernagyját, egy Vitéz Gyalogos Ezred Tulajdonosát, a Mária Terézia Magas Vitézrend Lovagját és Kancellárját, a Lipót-rend Nagykeresztését, a Szent István-rend Középp Keresztését és Magyarország honvédelmi Minisztere Ő Kegyelmességét azon hívságos és nagyérdemű szolgálatokért, melyeket Királya és Hazája iránt mindenha teljesített; nevezetesen azon példa nélküli hősiességért, melylyel az 1859-iki itáliai hadjárat solferinói végűtközetében

Géza 1903-ban, Széll Kálmán kormányának bukásával visszavonult hivatalától, és többé nem vállalta a honvédelmi tárcát. Politikai szerepe 1905-ben vette újból kezdetét, amikor a király kinevezte miniszterelnökké, rövidesen azonban lemondott. 1914. április 25-én halt meg Bécsben.³⁰

Csik Tibor úszó, olimpiai bajnok 1927. szeptember 22-én született Jászberényben. Ökölvívásban 1948-ban Londonban, a XIV. olimpián nyert olimpiai bajnokságot. Szent István napján, amikor világraszóló győzelme után először tért haza szülővárosába, Jászberénybe, a város vezetősége és társadalma szeretetteljes és meleg fogadtatásban részesítette.³¹ Díszpolgárrá választásáról a városi képviselő-testület 1948. augusztus 25-én ünnepi díszközgyűlésén hozta meg határozatát.³² Annak elfogadása után a polgármester javasolta, hogy a közgyűlés határozatilag kérje a megyei földosztó tanácsot, hogy Csik Tibor földjuttatásban részesülhessen. Ne csak az a kis földdarab vonzza Jászberényhez, amely alatt édesapja nyugszik, hanem egy másik is, amelyet az a város adományoz neki érdemei csekély jutalmaképpen, amelynek olyan nagy dicsőséget szerzett.³³ Csik Tibor az olimpiai bajnokságon kívül 1949-ben főiskolai világbajnokságot is nyert, és többszörös magyar bajnok volt. 1956 decemberében szökve, menekülve hagyta el az országot. Politikai magatartása miatt és az 1956-os tevékenysége miatt távollétében éltélték. Magyarországra többé nem térhetett vissza, mert 1976 júniusában elhunyt

életének bámulatosan merész kockáztatása árán a vert sereg rendezett visszavonulását lehetővé téve, a magyar katonai fegyverbecsületet megmentette... szüntelen törekvése és főleg türhetetlenül szabadelvű gondolkozása és ténykedése szerény elismerésül városunk díszpolgárána k elváltasztottuk, ... minek emlékezetére, nagyobb hitelére és erősségére, hivatalos nagy pecsétünkkel ellátott ezen oklevelet kiadtuk Jász-Berény képviselő testületünk az Úr megtestesülésének Egyezer kilencszázegyedik Esztendeje Pünkösöd Havának tizenegyedik napján tartott rendes közgyűlekezlésében. Almásy főjegyző, Czigan János helyettesített polgármester» - Jászberény és Vidéke 1902. márc. 30. 4-5.

A díszoklevél átadására azonban eléggé késve került sor, mert nem tudni mi okból, de a budapesti cég csak nagysokára készítette el. Átadására 1902. június 3-án déli 12 órakor került sor, amikor Czigan János megbfzott polgármester vezetésével díszes küldöttség utazott Budapestre. - Jászberény és Vidéke 1902. jún. 1., 8.

30 Magyar Eletrajzi Lexikon (Bp., 1967.) 481-482.

31 Szívből jött a beszéd, melyet Marinka Tóth András szakosztályelnök, Cserna Pál ipartestületi elnök és Szabó F. Dezső alelnök mondott, lelkesedés fűtötte azt a néhány szót, amellyel Knór Ferenc a szabósegédek, és Szijgyártó István a szabótanoncok nevében üdvözölte Csik Tibort, aki hozzájuk hasonlóan kezdte, s aki néhány év alatt világhírességgé nőtte ki magát. Az ünneplésben részt vett a Palotási Dalkör Bakki József karnagy vezetésével. - Jászkürt 1948. szept. 11. (III. évf.) 37. szám, 2.

32 »*Véghatározat.*

Jászberény megyei jogú város képviselőtestületének díszközgyűlése Tóth-György István polgármester előterjesztése folytán, egyhangú lelkesedéssel dísz-polgáraiává választja Jászberényben 1927. évi szeptember hó 22-én született Csik Tibor ökölvívó és ugyancsak Jászberényben 1910. évi március 16-napján születetü Gerevich Aladár kardvívó olimpiai bajnokokat. Elhatározza továbbá, hogy a Balta utca, melyben Csik Tibor ökölvívó olimpiai bajnok született és nevelkedett, róla "CSIK TIBOR utcá"-nak nevezessék el. Felhívja a polgármestert, hogy a díszpolgári oklevelet készíttesse el és ünnepélyes keretek között nyújtsa át a nevezetteknek. Inézkedjék továbbá, hogy a Balta utca házszámítblái "Csik Tibor" feliratú házszámítblákkal cseréltesse ki.» - JNSzML Jászberény város levéltára, Jászberényi közgyűlési jkv. 1948-1950. 179.

33 Jászkürt 1948. aug. 28. (III. évf.) 35. szám, 3.

az ausztráliai Sydneyben. Az Ausztráliában élő magyarok temették el s állítottak emlékére sírkövet az ottani magyar temetőben.³⁴

Gerevich Aladár vívó, olimpiai bajnok, 1910. március 16-án született Jászberényben. Fiatalon elkerült innen, Miskolcon kezdte édesapja vívásra oktatni. Huszonkét évesen, 1932-ben már a magyar csapat tagjaként megszerezte első olimpiai aranyérmét.³⁵ Az 1948-as londoni olimpián kardvívásban ismét olimpiai bajnokságot nyert. Az újabb olimpiai bajnoki cím elnyeréséért Jászberény városa az 1948. aug. 25-re összehívott díszközgyűlésén - ugyanakkor, amikor Csík Tibor - a város díszpolgárává választotta.³⁶ Gerevich minden idők legeredményesebb magyar olimpikonja volt, a magyar sport eddig élt legnagyobb alakja, az újkori olimpiai játékok legeredményesebb vívója. Hétszeres olimpiai-, kilencszeres világ- és ötszörös Európa-bajnok. A magyar bajnokságok során - három fegyvernemben - összesen 34-szer állhatott a dobogó legmagasabb fokára. Életművéért megkapta a Nemzetközi Olimpiai Érdemrendet, a Nemzetközi Fair Play díjat és a Magyar Olimpiai Érdemérmét. A magyar sport utazó nagykövete volt, aki kitűnő eredményeivel szolgálta hazáját és öregbítette szülővárosának hírnevét.³⁷ Gerevich Aladár 1991-ben bekövetkezett halálakor tisztelői és egykori barátai ismét javasolták számára a díszpolgári kitüntetését.³⁸

Székey Mihály operaénekes 1901. május 8-án született Jászberényben. Eredeti neve: Spagattner Mihály. A zenével már kisgyermekkorában kapcsolatba került. Ótéves korában már énekelt, és még iskolába sem járt, amikor már énekelni hívták iskolai és templomi énekkarokba. 15 éves korában Budapestre került. Itt fejezte be gimnáziumi tanulmányait, és érettségi után a Magyar-Francia Biztosítónál helyezkedett el. Először 1923. május 28-án lépett színpadra. László Géza rövidesen próbaéneklésre vitte az Operaházba, ahol teljes sikert aratott, és Wlasics Gyula, az akkori főigazgató azonnal szerződtette. A fiatal énekes karrierje ettől kezdve igen gyorsan emelkedett, nevét világszerte megismerték.

Díszpolgárrá választására 1948. december 10-én, Jászberény város képviselőtestületének rendkívüli díszközgyűlésén Beszteri Mihály polgármester tett javaslatot.³⁹ A lelkes éljenzés és szünni nem akaró taps után Tóth Mihály a Magyar

34 Magyar Fórum 1992. júl. 30., 18.

35 Új Néplap 1992. aug. 22.

36 Részlet Tóth György István polgármester beszédéből: "Csík Tibi és a többi társa győzni akarással, magyaros lendülettel kiharcolták az 59 nemzet között a harmadik helyet Magyarországnak. Sikerült, mert tudták, hogy az egész dolgozó Magyarország gondolatban ott állt a hátuk megett, s mert mindig arra gondoltak, hogy az itthonmaradottak mit szólnak majd, ha nem győzelemmel mennek haza. Csík Tibor, Gerevich Aladár és a többiek mind megtették kötelességüket s ezzel oly hírnevet szereztek hazánknak, hogy nemcsak dicsérni, hanem követendő példának kell odaállítani mindenki elé őket." - Jászkürt 1948. aug. 28. (III. évf.) 35. szám, 3.

37 Részlet Jászberény Város Önkormányzata Ifjúsági és Sportbizottságának dr. Magyar Levente polgármesterhez írt 1992. febr. 28-án kelt ajánlásából.

38 Az 1992. június 24-én megtartott ülésen a képviselő-testület meghozta az 52/1992.(VI.24.) sz. képviselő-testületi határozatot, mely szerint »Gerevich Aladár vívóbajnokot posztumusz Díszpolgári cím elismerésben részesíti.« Az 1991. május 22-én, életének 82. évében elhunyt kiváló sportember, s immár ismét »Jászberény város díszpolgára« tiszteletére az 1992. augusztus 20-i ünnepség keretében emléktáblát avattak fel a jászberényi Bercsényi utca 41. sz. alatti szülőházának falán, s a posztumusz díszpolgári oklevelet fiának, Gerevich Pálnak nyújtotta át dr. Magyar Levente polgármester. - Jászkürt 1992. aug. 29. (IV. évf.) 16. szám, 15.

39 »Tiszelt Díszközgyűlés! Ünnepegni jöttünk ma össze. Ünnepeljük azt a férfit, aki városunk szülője, aki kora fiatalsága éveiben itt élt közöttünk, innen indult a világhírűv felé. Ez a férfi Székey Mi-

Dolgozók Pártja nevében, Beszteri Ferenc a Parasztpárt nevében, dr. Feckó Iván a Kisgazdapárt nevében és dr. Németh Ferenc a város társadalma nevében mondtak beszédet, mely után elfogadták az indítványt, majd a városi képviselő-testület díszközgyűlése meghozta a véghatározatot.⁴⁰

Székely Mihály díszpolgári oklevele (A Jász Múzeum tulajdonában)

hály operaénekes, aki a közeli napokban ünnepli operaházi tagságának 25. évfordulóját. Büszkék lehetünk városunk eme szülöttére, aki tehetsége, tudása és erős akarata révén a világ legnagyobb művészei között is az első helyet foglalja el. Az ünneplésből mi nem maradhatunk ki, nekünk is ott van a helyünk az Operaház színpadán az ünneplők között. A magunk számára is úgy tehetjük igazán értékesé, ha ezen ünnepség keretében Székely Mihálynak Jászberény díszpolgárává való választásáról szóló oklevelet átnyújtjuk. Ezért hívtam össze a mai díszközgyűlést, melyre meghívtam a magyar állami Operaházat is, azonban az operaház igazgatója Tóth Aladár az előttem fekvő táviratban értesített, hogy betegsége megakadályozta abban, hogy közöttünk lehessen, az Operaházat itt képviselhesse. Tolmácsolja azonban az Operaház üdvözlését a város közönsége és a díszközgyűlés felé. Most pedig felkérem dr. Gedei János főjegyző urat, hogy Székely Mihály operaházi tag Jászberény város díszpolgárává való választása iránti előterjesztésemet ismeresse.» - JNSzML Jászberény város levéltára, Jászberényi közgyűlési jkv. 1948-1950. 239-240.

⁴⁰ *É g h a t á r o z a t. Jászberény m. város képviselőtestületének díszközgyűlése egyhangú lelkesedéssel Jászberény m. város díszpolgárává választja Székely Mihály operaénekest, a magyar állami Operaház örökös tagját, Jászberény város szülöttét, a világ egyik legnagyobb művészt. Büszke örömmel teszi ezt a város képviselőtestülete azzal a művésszel szemben, akit tehetsége, tudása, mélyen érző művészi lelke emelt a világ halhatatlan művészei közé. Akinek hírneve nem tisztavirág életű kétes értékű hírnév és dicsőség, hanem immár 25 éves művészi patinájával bevont és fémjelzett igaz művészet. Nem múlt illúzió, hanem az Istenadta tehetség művészetének ragyogása. Felhívja a képviselőtestület a város polgármesterét, hogy a díszközgyűlés ezen határozatának és a díszesen kiállított díszpolgári oklevélnek ünnepélyes formák között való átadásához a szükséges intézkedéseket tegye meg, illetve azt a magyar állami Operaház által folyó hó 12-én Székely Mihály operaházi tagságának 25. évfordulója alkalmával rendezett ünnepség keretében küldöttség kíséretében adja át. Erről érdekeltek ezen határozattal értesítést nyernek.» - Jászkiút 1948. dec. 17. (III. évf.) 51. szám, 3.*

A hivatalos ünneplés december 12-én este a budapesti Operaházban a Borisz Godunov előadásában folyt le, melyről a korabeli Jászkiért részletesen tudósított.⁴¹ A jászberényi születésű énekművész 1962-ben ünnepelte operaénekesi pályafutásának 40. évfordulóját. 1963. március 6-án műtétre vonult be egy kórházba, de a műtőasztalról már holtan emelték le. Hangfelvételei és a filmkockák őrzik számunkra felejthetetlen művészetét.

Holló András antifasiszta ellenálló 1921. december 15-én született Szentesen. Apja vasúti mérnök volt, akit ebben az időben helyeztek át Jászberénybe. Gimnáziumi tanulmányai során tűnt ki kiváló képességeivel, jó tanulmányi eredményeivel, kiemelkedő sportteljesítményeivel. Érettségi vizsgái után Budapesten folytatta egyetemi tanulmányait, ahol költségei fedezése érdekében fizikai munkát vállalt különböző gyárakban. Az 1944. év elejétől munkaszolgálatos katoná, majd a Görgey-zászlóalj egyik tagjaként részt vett a fasisztaellenes ellenállási mozgalomban. Számos sikeres ellenállási akció után 1944 novemberében elfogták, s 1944. december 5-én, 9 társával együtt kivégezték.⁴² A városi tanács 1975. márc. 26-án Jászberény város díszpolgárává választotta.

Vasas Márton munkásmozgalmi aktivista Tiszanánán született 1895. szeptember 16-án. Kitanulta a lakatosszakmát, 1912-ben szabadult. Kezdetben Pestszentlőrincen dolgozott, 1914-től a szolnoki MÁV-műhelybe került, ahol 1818-ig volt. Az I. világháború végén, 1918-ban behívták katonának, de ugyanaz év novemberében le is szerelték. Ekkor visszatért családjához Jászberénybe. 1919 januárjában belépett a Kommunista Magyarországi Pártjába, s a jászberényi szervezet vezetőségi tagja lett. A Tanácsköztársaság idején a jászberényi direktórium tagja, a forradalmi törvényszék bírója volt. A II. világháború befejezése után közreműködött az MKP jászberényi szervezetének megalakításában, 1948-ig a vezetőség tagja volt. Különböző munkahelyeken dolgozott, 1960-ban az Aprítógépgyárból ment nyugdíjba.⁴³ A városi tanács 1975. márc. 26-án Jászberény díszpolgárává választotta. 1980. október 11-én Jászberényben halt meg.⁴⁴

41 Képviselettel itt magát a főváros, a különböző művészeti egyesületek, a magyar kormány, Jászberény városa, és az ünnepség megnyitása pillanatában megjelent a Magyar Köztársaság elnöke, Szakasits Árpád is. A köztársasági elnök megható szavak kíséretében nyújtotta át a köztársasági érdemrendet Székely Mihálynak. Ortutay Gyula kultuszminister a kormány üdvözlétet tolmácsolta, dr. Palló Imre az Operaház, Kodály Zoltán a Zeneművészeti Akadémia, Tóth Aladár az Opera igazgatósága nevében köszöntötte az ünnepeltet. Jászberény várost az ünnepségen háromtagú küldöttség képviselte, melynek dr. Gedei János, Sipos István, dr. Németh Ferenc voltak tagjai. A város nevében dr. Gedei János üdvözölte Székely Mihályt és adta át neki a remekbekerített díszpolgári oklevelet. Az oklevél Benke László iparművész munkája volt. Amikor Székely Mihály az előadás során első ízben színpadra lépett, a közönség olyan tapsorkánban tört ki, hogy emiatt az előadást 5-6 percig félbe kellett szakítani, ami egészen ritka eset az operai ünneplések történetében. Az előadás után a Fészek klubban társasvacsora keretében ünnepelték az Operaház nagy művészt. Itt megjelentek a művészi és politikai élet vezetői. A felköszöntök között a szülőföld üdvözlétét dr. Németh Ferenc közvetítette. Székely Mihály a jászberényi küldöttség tagjainak megilletődve köszöntö meg a város kitüntetését. - Jászkiért 1948. dec. 17. (III. évf.) 51. szám, 3.

42 Jászberény 1975. (III. évf.) 1. szám, 7.

43 Értünk éltek (Szolnok, 1984) I. kötet 57-58., és Jászberény 1975. (III. évf.) 1. szám, 7.

44 Értünk éltek (Szolnok, 1984) I. kötet 57-58.

Bojtos Gyula városi rendőrkapitány 1922. október 10-én született Pétervásáran, elemi iskoláit is ott végezte. Csepelen, a vas- és fémestergályos szakmában kezdett el dolgozni mint segéd munkás, majd 1939-től esztergályosként a csepeli Repülő- és Motorgyár motor osztályán dolgozott. Fiatalon, még 1939-ben, a csepeli gyárban kapcsolódott be a munkásmozgalomba. 1945 elején Pétervásáran az MKP szervezője volt. 1945-ben került a rendőrség állományába, ahol rövidesen tisztii kinevezést kapott. Az 1956-os forradalom idején Tatabányán, a Megyei Rendőrfőkapitányságon teljesített szolgálatot, mint politikai osztályvezető. 1957-ben került Jászberénybe, 1958. február 12-én nevezték ki a Jászberényi Rendőrkapitányság vezetőjévé. 1957-től tagja a Járási Pártbizottságnak és a Végrehajtó Bizottságnak, a járási tanácsok megszűnéséig járási tanács tag volt.⁴⁵ A Városi Tanács 1975. március 26-án Jászberény díszpolgárává választotta.

László Károly mérnök, vezérigazgató helyettes, Győrben született 1917. február 15-én. Egyetemi tanulmányai a Budapesti Műszaki Egyetemen végezte, 1954-ben került a Hűtőgépgyárba. Irányításával indult el a Lehel márkájú háztartási hűtőszekrények gyártása és fejlesztése. Részes volt az auto- és habszifon készülékek kifejlesztésének, melyekből a Hűtőgépgyár a világ egyik legnagyobb szifonelőállító vállalata lett. Tagja volt a városi és a hűtőgépgyár pártbizottságának, társelnöke a MTESZ Szolnok Megyei Szervezetének, elnöke a Gépipari Tudományos Egyesület Jászberényi Szervezetének. 1975-ben Gorjanc Ignáccal együtt kapott Állami-díjat.⁴⁶ A Hűtőgépgyárban kifejtett eredményes munkájáért a városi tanács 1975. március 26-án Jászberény város díszpolgárává választotta. 1983. június 4-én halt meg. Sírja Jászberényben, a Fehértói temető elkülönített munkásmozgalmi sírjai között van.

Gorjanc Ignác mérnök, vezérigazgató 1924. július 31-én született Csepelen. A Műszaki Egyetemen szerzett gépészmérnöki végzettséggel, 1954-ben főmérnökként került Jászberénybe, a Hűtőgépgyár jogelődjéhez, a Fémnyomó és Lemezárugyárhoz, 1955-től 1964-ig igazgató. A Hűtőgépgyár létrejöttékor annak igazgatója, 1968-tól vezérigazgatója lett. 1967-től országgyűlési képviselő, 1975-től az Országgyűlés Ipari Bizottságának elnöke. Tagja volt a városi és üzemi pártbizottságnak. A várospolitikai célok megvalósítását mindig segítette. Az 1985. április 5-én tartott díszközgyűlésen Kovács Miklós tanácselnök-helyettes üdvözlő szavai után Búzás Sándor tanácselnök adta át a jelenlévő Gorjanc Ignácnak a Díszpolgári oklevelet és plakettet.⁴⁷ 1986. október 26-án halt meg Budapesten. Sírja Jászberényben, a Fehértói temetőben, az elkülönített munkásmozgalmi sírhelyek között van.

Dr. Figus Illinyi Albert főorvos Salgótarjánban született 1927. január 19-én, az Orvostudományi Egyetem elvégzése után, 1951-ben került Jászberénybe. 1956-tól 1961-ig röntgenosztály vezetői főorvosi, 1961-től 1980-ig kórházigazgató főorvosi,

45 Jászberény, 1975. (III. évf.) 1. szám, 7.

46 Ki kicsoda 1981. (Kossuth kiadó) 405.

47 *10/1985. (IV.5.) sz. Tanácshatározat a Díszpolgári Cím adományozásáról. Jászberény város Tanács az 1981. évi 6. számú rendelet 10. paragrafus (3) bekezdése alapján GORJANC IGNÁC a Hűtőgépgyár vezérigazgatója részére a város érdekében végzett több évtizedes kimagasló munkája elismeréséül Jászberény város Díszpolgára Cím-et adományozza. A Városi Tanács kötelezi a Tanács Elnökét arra, hogy a díszpolgárrá választásról szóló oklevelet és a város címerével díszített plakett ünnepélyes keretek között történő átadásáról gondoskodjon. Tegyen intézkedést, hogy a cím adományozása a "Jászberény város díszpolgárainak névkönyve" című albumba bevezetési nyeljen. - Jászberény város tanácsülési jkv. 1985. 126.

1980-tól ismét osztályvezető főorvosi beosztásban dolgozott. Több évtizeden keresztül dolgozott Jászberény város és vonzáskörzete egészségügyi ellátásának fejlesztéséért. Kiemelkedő tevékenységet folytatott a gasztroenterológiai megbetegedések gyógyításában, a betegség okainak feltárásában és kutatásában. E téren szerzett tapasztalatait tudományos értekezéseken védte meg és kandidátusi fokozatot szerzett. Szakmai és tudományos tevékenysége alapján a Magyar Gastroenterológiai Társaság, az MTA Debreceni Akadémiai Bizottság is tagjává választotta. Kimagasló munkájával közvetlenül járult hozzá Jászberény egészségügyének fejlődéséhez, a város hírnevének és tekintélyének emeléséhez.⁴⁸ Munkájának elismeréseként az 1986. szeptember 30-i tanácsülésen Búzás Sándor tanácselnök előterjesztésére a Városi Tanács díszpolgári címet szavazott meg részére.⁴⁹

Hamza Dezső Ákos filmrendező, festőművész Hodmezővasarhelyen született 1903. szeptember 1-én. Tanulmányait a budapesti Szépművészeti Akadémián végezte, Csók István és Kisfaludi-Stróbl Zsigmond is tanította. Egyidejűleg abszolutóriumot szerzett a jog és államtudományi karon is. Tanulmányai befejeztével 1926-ban ösztöndíjasként Párizsba utazott, ahol tovább fejlesztette és tökéletesítette tudását. 1929-ben rendezte első kiállítását.

Hamza D. Ákos (*B. Jánosi Gyöngyi*)

Ezután további tanulmányutakat tett Olaszországban és Németországban. 1936-ban tér vissza Magyarországra. Ettől kezdve élénken érdeklődik a filmművészet iránt is, filmvállalatot alapít és filmrendezőként is ismert lesz. 1944-ben egyik vezető személyisége a magyar antifasiszta ellenállási mozgalomnak. A II. világháború befejeztével a magyar parlament a Művészeti Tanács tagjává nevezte ki. Tagja volt a Szovjet-Magyar Társaságnak, a Francia-Magyar Társaságnak, a Szabad Művelődési Tanácsnak, a budapesti I. kerületi Nemzeti Tanácsnak, továbbá megalapítója volt a Filmművészeti Dolgozók Szakszervezetének, amelynek első elnökévé választották. Ortutay Gyula 1946-ban Hamza Dezső Ákost bízta meg a Magyar Rádió televíziós osztályának megszervezésével. 1947-ben legálisan elhagyta az országot, először Olaszországban, később Franciaországban élt és dolgozott, majd 1952-től véglegesen Brazíliában telepedett le. Új hazájában, Brazíliában sokirányú

⁴⁸ Jászberény város tanácsülési jkv. 1986. 388. o.

⁴⁹ »30/1986.(IX. 30.) sz. Tanácshatározat a Díszpolgári Cím adományozásáról Jászberény város Tanácsa az 1981. évi 6. számú rendelet 10. paragrafus 13/ bekezdése alapján Dr. Figus Illinyi Albert a Kórház-Rendelőintézet osztályvezető főorvosa részére a város lakossága egészségügyi ellátása érdekében végzett több évtizedes kimagasló munkája elismeréséül Jászberény város DÍSZPOLGÁRA címet adományozza. A Városi Tanács kövelezi a Tanács Elnökét arra, hogy a díszpolgárrá választásról szóló oklevél és a város címerével díszített plakett ünnepélyes keretek között történő átadásáról gondoskodjon. Tegyen intézkedést, hogy a cím adományozása a "Jászberény város díszpolgárainak névkönyve" című albumban bevezetést nyerjen.« Jászberény város tanácsülési jkv. 1986. 387. o.

művészi alkotó munkásságával, gazdag élettapasztalatával, tudásával nagy jelentőségű nemzeti ügyek előmozdítását segítette, ezen kívül sajátos vonású és stílusú iskolát teremtett.⁵⁰ Művészi alkotásainak egy jelentős részét (*több mint száz festményt*) a Jász Múzeumnak adományozta.⁵¹ Az 1987. május 15-i tanácsülésen Búzás Sándor tanácselnök ismertette a díszpolgári cím adományozására vonatkozó előterjesztését. A városi tanács az előterjesztést és a határozati javaslatot egyhangúan elfogadta.⁵²

1989-ben hazatelepült - hiszen családja innen származott - Jászberénybe. 1993. május 16-án hunyt el Jászberényben.

B. Jánosi Gyöngyi grafikája

50 Magyar és nemzetközi ki kicsoda 1992., 352.

51 Jászberény város tanácsülési jkv. 1987., 140.

52 »10/1987.(V. 15.) sz. Tanácshatározat Jászberény város "Díszpolgára" cím adományozásáról Jászberény város Tanácsa az 1981. évi 6. számú rendelet 10. paragrafus [3] bekezdése alapján H A M Z A D E Z S Ő A K O S Brazíliában élő magyar származású festőművész részére - aki életművének egy jelentős részét Jászberény városnak, a Jász Múzeumnak adományozta, ezzel jelentősen hozzájárult a város, a Jászság kulturális értékeinek gyarapításához - JÁSZBERÉNY VÁROS DÍSZPOLGÁRA címet adományozza. A Városi Tanács kötelezi a Tanács Elnökét arra, hogy a díszpolgárrá választásról szóló oklevél és a város címerével díszített plakett ünnepélyes keretek között történő átadásáról gondoskodjon. Tegyen intézkedést arra, hogy a cím adományozása a "Jászberény város díszpolgárainak névkönyve" cím albumban bevezetést nyerjen.« - Jászberény város tanácsülési jkv. 1987. 139.